

Učiteljski Tovariš.

~~~~~
List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. dne vsakega meseca, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr.
za pol leta 1 gold. 30 kr.

Tečaj X.

V Ljubljani 1. junija 1870.

List II.

Slovenska slovnica v ljudski šoli.

Za učiteljski zbor spisal L. Knific.

Govor je pač naj lepši dar božji. Kdo bi bil vendar tako zanikern, da bi ta dar, ki mu ga je stvarnik sam podelil, ne likal po vsi svoji moči? Kako nepopoln, kako pomanjkljiv je ta poduk, ki ga otrok dobiva od svojih staršev, se naj bolj in naj ložeje razvidi iz različnih narečij ali dialektov, ki se nahajajo med nami. Vzemimo o tem samo silni razloček med Teržičani in med dolenskimi Belimi Krajnici za Gorjanci in dalje ob Kopi. Teržičani govoré narečje namešano s tujimi besedami, in še to tako nepravilno in po nikakoršni slovnici. Beli Krajnici pa govoré nasproti Gorencem tako čisto slovenščino, da se moraš čuditi. Vsak učitelj gotovo vé, da se ljudstvo sploh ali narod posebej s tem naj bolj odlikuje in omikuje, da si jezik po vsi moči izobražuje. Ako se pa hoče kdo še kakega drugega jezika priučiti (sej je res: „Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš“), si pa mora naj popred materinskega praviloma po slovnici priučiti. Vsak jezikoslovec to reč terdi in tudi naj novejše postave zahtevajo, da vsa narodna plemena v državi so enakopravna, ter imajo pravico, svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti. Dalje tudi država postavno pripoznava enakopravnost vseh deželskih jezikov v šoli, v uradu in javnem življenji.

Ako tedaj tej važni stvari priterdijo učenjaki, jezikoslovci in pedagogi vsi (glej posebno Vernalekena!), ali se bode potem še kak učitelj ustavljal ti pametni in modri tirjatvi sedanjega časa?

Ko spoznamo potrebo omenjega poduka, preiskujmo in pretehtujmo še korist njegovo! Nikakoršen šolski nauk ne

more se pred slovniskim s pridom uriti, ker učenec v tem času ne zna rabiti oblik jezikovih na nobeno stran. Kako se s takim podukom bistri um in spomin in kako se mladina na vse strani izobražuje s tem naukom, je sploh znano.

Da se to na zgledu pokaže (ker besede mičejo, zgledi pa vlečejo), naj navedem le „spisje“ v ljudski šoli. Pri tem poduku se mora, kar se je ustmeno obravnavalo, tudi pismeno izdelovati, da se more doseči poglobitveni namen, namreč, svoje misli tudi pismeno izrazovati in drugim sporočevati. Kaka mešanca bi pa bila, ko bi učitelj dopuščal, da bi se zapisovalo tako, kar učenec po svoji zmožnosti od doma more vedeti! Potreba je tedaj, kakor ribi vode, da se pomaga, kjer ne gre, da se popravlja, kar je slabo rečenega ali izdelanega, da se dodaja, kjer pomanjkuje i. t. d. To je prav za prav slovniski poduk, kolikor ga je pri malih treba. Posebno je pri kazavnem poduku zadosti priložnosti, da si učenci sami popravljajo pomote po navodu učiteljevem ali pa jim jih učitelj popravlja ustmeno ali pa pismeno pri nalogah. Da se pa more tirjati, je pa treba tudi dajati. Da bi pa učitelj zmiraj popravljal, to pa ne more biti, sej tudi učitelj učencev nima zmiraj pri sebi. Tedaj je silno potreba, da se učencem, ki znajo dobro brati, kažejo tudi dobra pravila z zgledi in nalogami, da se po njih lahko ravnajo ter podučujejo. Tako „slovnico“ t. j. tako knjigo, ki ima obilno potrebnega slovniskega gradiva v sebi, pa že tudi v slov. jeziku imamo. Sl. ministerstvo za uk in bogočastje jo je tudi dovolilo in c. k. vlada na Kranjskem jo je priporočila za šolsko rabo. Tudi ni predraga za učence (veljá v platnem herbtu vezana le 30 soldov).

Ta slovnica naj bi se rabila v I. razredu 2. polleta tako, da bi jo imel učitelj v roki in v glavi se vé da tudi; učenci pa bi se naj ložeje reči iz nje učili, in sicer tako, da ne bi vedeli, da se je učé. Naloge iz nje naj izdelujejo po navodu učiteljevem, in sicer brez bukev. — V II. razredu naj bi imeli bukve, in naj bi jemali bolj lahke reči iz nje. V III. razredu še bolj popolnoma. V IV. razredu pa naj vso sploh ponavljajo, in učitelj naj kaj prideva iz Janežičeve slovnice itd. Da se pa slovniski poduk dopolnuje, je pa potreba dalje tudi, da učitelj, in kjer jih je več, da vzajemno popravljajo pomote, ter tako likajo in čistijo mili jezik slovenski.